

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ  
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**АПН УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ  
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

**Л.Я.НАБОКА**

**ПОШИРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ У ПРАКТИКУ**

**Київ-2002**

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ  
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

АПН УКРАЇНИ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ  
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Л.Я.НАБОКА

ПОШИРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ У ПРАКТИКУ  
Конспект лекції з курсу підвищення кваліфікації керівників  
загальноосвітніх навчальних закладів

Затверджено на засіданні  
науково-методичної ради  
ЦППО АПН України  
Протокол № від 2002 р.

Автор Л.Я.Набока  
Рецензенти: М.І.Скрипник

**Тема:** Поширення педагогічних ідей в практику

**Мета:** усвідомлення слухачами сутності трансформації педагогічної інноваційної ідеї, етапів і технологій її поширення в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів

### План лекції

1. Сутність процесу поширення педагогічних ідей в системі інноваційної освітньої діяльності працівників методичної служби.
2. Зміст та етапи діяльності методиста за проблемою.
3. Діяльність методиста з створення нового досвіду.
  - а) технологія вивчення та узагальнення перспективного педагогічного досвіду;
  - б) теоретичне і методичне конструювання нового досвіду.

### Основні поняття

Педагогічна ідея – ядро, смисловий центр наукового дослідження, перспективного досвіду, їхні прогнозовані результати, які виражаються в узагальнених висновках, судженнях, що поєднують у собі як об'єктивне знання про наявну педагогічну проблему так і суб'єктивну мету спрямовану на її розв'язання.

Педагогічні інновації – нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перебіг) і результати навчально-виховного процесу.

Інноваційна освітня діяльність – експериментування, розробка, апробація, застосування, поширення чи збереження освітніх інновацій (нововведень)

Перспективний педагогічний досвід є система творчої, оптимальної повторювальної професійної діяльності педагога з елементарними новизни, яка дає стабільні позитивні результати в удосконаленні навчально-виховного процесу.

Інтенсивне реформування освіти в Україні зумовлює наполегливі пошуки шляхів трансформування освітнього процесу на гуманістичних засадах. Одним із проявів трансформування є інноваційні педагогічні ідеї, що передбачають якісно нові перетворення як цілісного педагогічного процесу, так і його

складових, що приводять до істотного підвищення його результативності. Тому основну ідею реформування системи освіти можна сформулювати таким чином: ефективність навчання може бути поліпшена завдяки проектуванню і поширенню інноваційних освітніх систем і технологій.

В соціально-психологічному аспекті інновація – створення і впровадження різних видів нововведень, які спричиняють зміни в соціальній практиці. Інновація в педагогічній інтерпретації – це нововведення в педагогічній системі, що поліпшує розвиток (перебіг) і результати навчально-виховного процесу [6,12].

Інноваційна освітня діяльність педагога щодо застосування нововведень не піддається формалізації, оскільки потребує врахування людського фактора, зокрема переборення соціально-психологічних бар'єрів, подоланню яких сприяють.

1) врахування настанов, ціннісних орієнтацій, потребі можливостей педагогічних працівників;

2) створення соціально-педагогічних умов для просвітницького інформування та активного навчання педагогів з метою розвитку в них інноваційних здібностей, формування готовності до сприйняття нових ідей та участі в інноваційних заходах [8,89].

Ці завдання має виконувати розгалужена методична служба, інноваційна освітня діяльність якої полягає у послідовному, компетентному і професійному поширенні інноваційних педагогічних ідей, інноваційних підходів до навчального процесу, головною метою якого є особистісний розвиток школярів. При цьому методист виступає як “фасилітатор” (за технологією К. Роджерса), тобто “полегшувач” котрий допомагає педагогу в особистісно професійному розвитку, створює умови для формування його здібності оволодівати новим досвідом на основі цілеспрямованого творчого і критичного мислення, визначення особистісних підходів, усвідомлення значущості нової педагогічної ідеї для удосконалення освітньої практики.

Таким чином, джерелом педагогічної ідеї може бути як дослідницька діяльність вчених-педагогів, так і пошукова практика вчителя (працівника освіти).

Так що ж таке педагогічна ідея, яка лежить в основі освітніх інновацій? Вона є смисловим центром наукового дослідження або прогресивного досвіду та проявляється в узагальнених висновках і судженнях, що поєднують у собі як об'єктивне знання про наявну педагогічну проблему, так і суб'єктивну мету, спрямовану на її розв'язання.

Прикладом можуть слугувати сучасні освітні та виховні концепції, через які проходять наскрізні ідеї, що в своїй основі передбачають проблеми, недостатньо засвоєні педагогічною практикою сьогодні. Наприклад: ідея культурологічного підходу, яка розглядає особистість як продукт визначеного соціокультурного середовища, що впливає на прилучення дитини до загальнолюдських цінностей в умовах конкретної взаємодії культурно-історичних, моральних, духовних та світоглядних цінностей. Чим багатше та різноманітніше соціокультурне середовище, тим сильніше воно впливає на емоційно-вольовий розвиток дитини, тим інтенсивніше розвивається її індивідуальний і творчий потенціал, тим свідоміше вона ставиться до збереження культурних надбань і з більшим бажанням залучається до діяльності з виробництва культурних цінностей. Ідея культурологічного підходу притаманна концепціям життєтворчості, естетичного виховання підростаючих поколінь.

Завдання: Спробуємо визначити, в чому сутність діяльності методиста з поширення педагогічних ідей.

Сутність процесу поширення педагогічних ідей саме і полягає в тому, щоб взяти з відомих наукових досліджень найважливіші ідеї, висновки, положення, що акумулюють цільову спрямованість освітніх змін, та допомогти окремим педагогам і педагогічним колективам зрозуміти їх, усвідомити значущість для інноваційних перетворень, існуючої практики з метою її позитивного розвитку. У процесі засвоєння ідеї вчителем вона технологічно матеріалізується і набирає вигляду технології — результату її практичного використання. Тільки на основі зрозумілої, привабливої, особистісно важливої ідеї, педагог, спираючись на власний досвід, здатний самоудосконалюватись і створювати результативну технологію як процес усвідомленого конструювання і здійснення пізнавальної навчальної діяльності.

Подамо процес трансформування (перетворення) педагогічної ідеї вчителем у педагогічну технологію у вигляді алгоритму.



Таким чином, процес трансформування педагогічної ідеї у педагогічну технологію має рівні: інформативно-аналітичний (виокремлення з інформаційного освітнього поля нової ідеї, її адекватне оцінювання, підвищення теоретичних знань з даної проблеми, аналіз умов, необхідних для її застосування, продуктивний синтез власного досвіду і цільового компоненту нової ідеї) та організаційно — процесуальний (конкретизація цілей використання ідеї через формулювання дидактичних завдань та розробка і практична апробація технології й застосування, одержання прогнозованих результатів).

Аналогічною є і діяльність методиста, з тієї лише відмінністю, що на першому рівні вона здійснюється безпосередньо, сутність же другого рівня зводиться до методичного управління застосуванням ідеї вчителем (створення умов для творчості вчителів, коригування процесу розроблення педагогічної технології на основі нового досвіду, аналіз та експертна оцінка результатів).

II. Спробуємо визначити зміст цієї діяльності через її етапи.

**Перший етап. Попередня підготовка і планування.** Починається з відбору ідей та їх оцінювання на основі порівняльної експертизи за такими параметрами:

- Актуальність нововведення, що визначається за ступенем його відповідності потребам школи, соціальному замовленню, регіональній політиці у розвитку освіти, можливістю розв'язати виявлені проблеми, відповідністю досягнень педагогічної науки і практики.

- Результативність (оцінювання або на основі існуючого досвіду, або на основі прогнозування).

- Творча новизна (інноваційний потенціал).

- Методична розробленість ідеї (якщо існує).

- Рівень потреб та інтересу різних груп вчителів стосовно до новації.

- Умови (організаційні, кадрові, фінансові, матеріально-технічні тощо), необхідні для освоєння ідеї.

На цьому етапі здійснюється вивчення потреб вчителів у нових знаннях, рівня компетентності з поширюваної проблеми, стану навчально-виховного процесу з метою виявлення недоліків, для усунення яких необхідне застосування нововведення. Використовуються відомі методи педагогічних досліджень: спостереження, бесіди, тестування, діагностування як самооцінка вчителями своїх утруднень і потреб.

Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності методиста передбачає наявність у методкабінеті “банку” інформації (фонд опису результатів новітніх науково-педагогічних досліджень, картотека періодичних видань за проблемою тощо), можливий випуск “Інформаційного вісника”, “Експрес-інформації” та інших інформативних матеріалів.

На підготовчому етапі закономірним буде підвищення теоретичного рівня за обраною проблемою (семінар на базі ОІПО, самоосвіта тощо) суб'єктів поширення нової педагогічної ідеї, що в подальшому стануть лекторами та консультантами, і надаватимуть допомогу педагогічним працівникам в освоєнні нововведення.

Планування діяльності за проблемою здійснюється у довільній формі. Це може бути проспект або схема. Зазвичай, це розділ річного плану роботи методиста, де зазначаються етапи, строки поширення, відповідальні особи, конкретні справи і заходи з поширення педагогічних ідей. У плані передбачається: ідея (проблема), методичні рекомендації, що будуть поширюватися; мета, завдання їх поширення; список літератури з теми; заходи щодо морально-психологічної підготовки вчителів до сприйняття

поширюваної ідеї; методичні заходи (семінари, науково-практичні конференції тощо) з теоретичної і методичної підготовки вчителів за проблемою; контроль за процесом поширення, аналіз, облік проміжних і кінцевих результатів [9, с.28].

Плануючи діяльність з поширення педагогічних ідей, слід пам'ятати, що вводити нове треба поступово і обережно, і тільки переконавшись в його користі, всебічно перевіривши і продумавши наступні кроки.

**Другий етап. Теоретична і методична підготовка педагогічних кадрів до застосування нововведень.** Цей етап зумовлений необхідністю забезпечити як теоретичну, так і психологічну готовність учителів до сприйняття нових ідей, роз'яснити їм основні положення наукових рекомендацій з даної проблеми та формування психологічної настанови на їх використання. На рівні районних методичних об'єднань може плануватися лекція за поширюваною проблемою, рекомендації щодо самоосвіти, організація методологічного та постійно діючого семінару. На рівні області – короткотривалі курси або семінар для обласного методичного активу керівників творчих об'єднань вчителів.

**Третій етап. Методичне керівництво діяльністю педагогів з освоєння та практичного застосування нових ідей (створення нового досвіду).** Сутність даного етапу полягає в організації діяльності вчителів з оволодіння практичними вміннями й творчої трансформації нових ідей у власну методичну систему, створення оригінальної педагогічної технології. Тому, зазвичай, діяльність методиста полягає у конструюванні нового або переведенні існуючого досвіду на більш високий рівень – рівень перспективного досвіду.

Ми розглянемо її у третьому питанні нашої теми.

**Четвертий етап. Вивчення та аналіз результатів поширення педагогічних ідей. Здійснюється методами: спостереження діяльності вчителів, бесіди (інтерв'ю), анкетування, вивчення документації, стану навчально-виховного процесу.**

На цьому етапі вивчається: ефективність в умовах регіону (школи, району) роботи над поширюваною проблемою, рівень засвоєння нових теоретичних положень вчителями та їх вплив на удосконалення практики навчання і виховання школярів.

Аналіз діяльності з поширення педагогічних ідей може бути проведений на основі зіставлення отриманих результатів з планом поширення, виявлення відповідності між наявним досвідом і вимогами, які випливають з наукових рекомендацій. На даному етапі



доцільна розробка нових рекомендацій або повторення циклу поширення попередніх на вищому рівні.

Для здійснення ефективної діяльності методист повинен знати теоретичні основи проблеми: сутність поняття “перспективний досвід”, співвідношення понять “перспективний” і “передовий” педагогічний досвід; критерії, методика вивчення перспективного досвіду, вимоги до узагальнених матеріалів.

**З а в д а н н я:** Визначіть спільні риси перспективного досвіду у наведених висловлюваннях (самостійна робота за текстом).

Передовий педагогічний досвід відображає найбільш актуальні соціальні вимоги сучасного суспільства, забезпечує якісне вирішення завдань удосконалення масової практики, несе в собі елементи новизни у змісті, формах і методах вирішення певних навчально-виховних завдань.

(Ю.К.Бабанський, 1982 р.)

ППД – це організований, цілеспрямований педагогічний процес та його результат, який відображається в якостях особистості школяра.

(М.М.Скаткін, 1986 р.)

Передовий педагогічний досвід характеризується високою результативністю, творчою новизною, тривалістю функціонування, актуальністю, перспективністю, науковою обґрунтованістю, раціональними витратами часу на досягнення високих результатів.

(М.М.Поташник, 1988 р.)

Передовий досвід – це результат творчої праці вчителя (групи працівників освіти), що має новизну.

(М.Ю.Красовицький, 1990 р.)

Передовий педагогічний досвід – це такий засіб цілеспрямованого підвищення ефективності та вдосконалення навчально-виховного процесу, який здатен у сучасних умовах задовольнити актуальні потреби практики навчання і виховання.

(І.П.Підласий, 1998 р.)

Передовий педагогічний досвід – це така навчально-виховна чи організаційно-педагогічна діяльність, в процесі якої стабільні позитивні результати у розв’язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання або інтеграції вже відомих форм, методів, прийомів, засобів.

(І.П.Жерносек, 1999 р.)

Перспективний педагогічний досвід є система творчої, оптимальної, повторювальної професійної діяльності педагога з елементами новизни, яка дає стабільні позитивні результати в удосконаленні навчально-виховного процесу.

(Л.Я.Набока, 1999 р.)

Узагальнення: До спільних рис, що характеризують перспективний педагогічний досвід належать: творчість, новизна, високі і стійкі результати щодо розвитку, навчання та виховання учнів.

#### Критерії перспективного педагогічного досвіду.

Актуальність і перспективність – відповідність провідним тенденціям розвитку сучасної освіти, національної школи, досягненням педагогіки і методики викладання, освітнім потребам регіону, можливість відтворення конструктивної ідеї досвіду іншими педагогами (або колективами).

Новизна і прогресивність – віднесення нових, оригінальних елементів в організацію педагогічного процесу, ефективного застосування прогресивних моделей організації навчання, виховання, розвитку особистості до відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності з виходом за межі відомого в науці.

Результативність і дієвість – стабільно високий реальний рівень розвитку, освіченості, суттєві позитивні зрушення в рівні вихованості учнів, сформованість громадянських, полікультурних, мовних, комунікативних компетенцій.

Стабільність і повторювальність – підтвердження ефективності досвіду при деякій зміні умов, а також відносна незмінюваність результатів протягом тривалого часу; наявність у досвіді тенденцій до саморозвитку; перевірка досвіду в практиці інших педагогів.

#### **Зміст діяльності методиста із створення нового досвіду:**

**Варіант перший** – вивчення та поширення досвіду, який є авторською моделлю організації педагогічного процесу, що дає стабільно високу результативність.

1. Виявлення носія досвіду: погодження з учителем, керівництвом школи щодо вивчення досвіду; аналіз умов,

необхідних для виконання цієї роботи; попереднє визначення теми досвіду; створення експертної групи, яка вивчатиме досвід.

2. Вивчення досвіду: визначення мети вивчення досвіду; спостереження та опис педагогічних явищ – елементів досвіду в логічній послідовності; з'ясування і класифікація явищ, які спостерігаються; встановлення зв'язків між педагогічним процесом і його результатами відповідно до мети вивчення досвіду; аналіз причин і умов досягнення стабільно високих результатів; виявлення філософської, методологічної основи, розкриття педагогічних закономірностей досвіду, найбільш цінних його елементів, елементів новизни; формулювання загальної проблеми досвіду, яка відбиває його суттєву педагогічну ідею; збирання, систематизація та аналіз матеріалів, що розкривають кількісні та якісні характеристики даного досвіду; контрольне діагностування результативності досвіду як його експертна оцінка.

#### Методика вивчення педагогічного досвіду

1. спостереження навчально-виховного процесу (урок та інші форми занять) та фіксація результатів навчальної діяльності учнів (якими знаннями і вміннями оволодівають учні, який рівень їхнього розвитку, які особистісні якості розвиваються).

2. педагогічний аналіз змісту сутності педагогічної системи вчителя:

- бесіди з учителем щодо бачення ним сутності свого досвіду: його педагогічних ідей, особливостей технології, виявлених ним позитивних результатів своєї діяльності;
- вивчення комплексу наявного у вчителя навчально-методичного забезпечення своєї педагогічної технології (конспекти уроків, дидактичний матеріал тощо);
- узагальнення результатів спостереження навчальної діяльності вчителя і виокремлення фактів, що засвідчують особливості педагогічної технології, створеної вчителем (як оригінальні прийоми і методи організації навчальної діяльності учнів застосовуються, які з них зовсім нові, створені власне вчителем, як їх застосування впливає на розвиток учнів тощо).

3. Вивчення результативності педагогічної системи вчителя:

- опитування учнів (інтерв'ю, анкети);
- проведення контрольних зрізів (усне або письмове тематичне опитування та результати екзаменів).

4. Застосовуються методи:

- загально-теоретичні: індукції та дедукції, аналізу і синтезу, моделювання, порівняння, класифікації та узагальнення, абстрагування та конкретизації тощо;
- методи емпіричного вивчення: вивчення літератури, документів та результатів діяльності, спостереження, опитування, оцінювання, тестування.

## **Алгоритм вивчення перспективного педагогічного досвіду**

### Підготовчий етап

1. Визначення педагогічної проблеми (актуальність, відповідність досягненням психолого-педагогічної науки тощо).
2. Вибір об'єкту вивчення:
  - зібрати конкретні дані про носія досвіду (система управлінської чи педагогічної діяльності, її результативності, зокрема, щодо навчальних досягнень учнів);
  - встановити реальні терміни вивчення досвіду;
  - визначити наукового консультанта, створити експертну групу.
3. Підвищення науково-педагогічної та методичної компетентності педагогічних працівників, які безпосередньо вивчатимуть та узагальнюватимуть досвід, за проблемою досвіду (семінари, курси, самоосвіта).

### Вивчення досвіду

1. Попереднє спостереження:
  - вивчення системи педагогічних або управлінських дій носія досвіду (його бажано проводити у перші місяці навчального року);
  - уточнення теми досвіду, провідної педагогічної ідеї, елементів новизни, оцінки досвіду за критеріями;
  - складання плану вивчення досвіду разом з автором досвіду, уточнення додаткових матеріалів, що супроводжуватимуть опис досвіду
2. Грунтовне вивчення досвіду:
  - вивчення системи творчої діяльності носія досвіду за складеною програмою та планом (тривалість процесу вивчення 1–2 роки);
  - уточнення і поглиблення висновків про сутність досвіду, корекція і самокорекція окремих ланок досвіду, надання допомоги в його моделюванні.

### 3. Контрольне вивчення:

- аналіз результативності досвіду (проведення контрольних робіт, тестування, тематичного опитування учнів, використання результатів екзаменів тощо);
- класифікація досягнень педагога на типові, характерні та випадкові, систематизація емпіричних матеріалів та їхнє узагальнення.

### **Узагальнення досвіду здійснюється за таким планом:**

- опис педагогічних явищ, що об'єктивно розкривають зміст досвіду, відповідно до його провідної ідеї і мети вивчення;
- обґрунтування гіпотези, що пояснює причини успіху, цінності досвіду;
- пояснення шляхів подолання в даному досвіді утруднень, протиріч масової педагогічної практики;
- визначення змістовно-методичних й організаційно-методичних заходів щодо поширення досвіду;
- організація роз'яснення суті та значення досвіду, його конструктивності й можливості застосування в масовій педагогічній практиці, переконання педагогів у ефективності і пропонованого досвіду;
- визначення й запровадження доцільних форм поширення досвіду (буклети, бюлетені, експрес-інформація, виставки, відеокасета, проблемні творчі групи, семінари, конференції, фестивалі, практичний показ уроків тощо);
- спостереження та експертиза результативності поширення досвіду.

**Варіант другий** — теоретичне і методичне конструювання ефективних моделей педагогічного процесу або його елементів.

Основні **етапи** роботи:

#### 1. Конструювання досвіду:

- визначення мети створення нового досвіду і знань, які необхідно вирішити для її досягнення;
- виявлення недоліків і протиріч існуючої педагогічної практики, для подолання яких необхідне конструювання досвіду за вибраною проблемою;
- обрання об'єкта з урахування: а) готовності до реалізації моделі (наявність позитивного досвіду, високий професійний рівень, креативність мислення); б) наявності механізму управління процесом створення певної моделі; в) достатнього науково-теоретичного рівня учасників

моделювання досвіду, здатний засвоїти й реалізувати нові ідеї в педагогічній практиці;

- розробка моделі досвіду як можливого еталона розв'язання обраної педагогічної проблеми з урахуванням досягнень науки і перспективної практики організації педагогічного процесу;
- коригування задуму (моделі) педагогічного досвіду, усунення недоліків.

2. Оформлення моделі досвіду (у вигляді методичних рекомендацій, структурно-логічних схем, технологічних карт тощо):

- обґрунтування актуальності та визначення науково-теоретичної бази досвіду;
- визначення й формулювання головного, суттєвого в змісті прогнозованої діяльності, варіативних форм його застосування;
- опис технології як моделі конструйованого досвіду, структури, алгоритму дій носіїв досвіду, що містить: мету, завдання діяльності, структурний зміст навчального предмету, форми, методи, прийоми, основні педагогічні операції, способи удосконалення педагогічної діяльності;
- формулювання прогнозованих результатів якісних і кількісних показників змін у педагогічному процесі.

### **Орієнтовна структура анотації на узагальнений матеріал перспективного педагогічного досвіду**

Тема досвіду:

Об'єкт досвіду: короткі дані про носія досвіду

Адреса досвіду: назва навчального закладу

Роки вивчення та рік оформлення досвіду

Актуалізація досвіду. Аргументація необхідності його вивчення і поширення у відповідності до загальноосвітніх та

регіональних завдань, соціальної значущості, спрямованості на подолання суперечностей та недоліків масової педагогічної практики.

Визначення виду досвіду за характером новизни – новаторський чи раціоналізаторський. Виокремити властиві лише автору досвіду підходи щодо реалізації своїх провідних ідей, застосування модифікованих форм і методів педагогічної чи управлінської діяльності, що дають високий результат.

Провідна педагогічна ідея досвіду. Необхідно виділити головне найбільш суттєве в досвіді, виходячи з прогнозованого результату його впровадження, а саме: які позитивні зміни в удосконаленні навчально-виховного (управлінського) процесу очікуються.

Сутність (технологія) досвіду. Даний розділ анотації (або опису досвіду має відповісти на питання: яким чином (з допомогою яких форм, методів прийомів, способів діяльності) автор досягає реалізації провідної ідеї досвіду. Розкриваються особливості педагогічної системи носія досвіду, педагогічні закономірності, на які спирається досліджуваний досвід подаються конкретні зразки педагогічних напрацювань.

Результативність досвіду. Подається на основі показників: особистісного розвитку учнів: сформованості в них громадянських, полікультурних, мовних та інших компетенцій; навчальних досягнень та наявності навичок пошукової діяльності.

Рекомендована література за проблемою досвіду.

Додатки. Подаються матеріали, необхідні для повноти досвіду (ілюстрації, таблиці, відеозаписи, описи комп'ютерних програм тощо).

3.Управління процесом становлення досвіду:

- призначення учасників створення досвіду, їх підготовка і залучення до діяльності, детальне ознайомлення з моделлю, теоретичне й психологічне підготовка до діяльності в нових умовах, забезпечення методичними матеріалами (рекомендаціями, пам'ятками, схемами, моделями тощо);
- коригування поетапної діяльності учасників у зв'язку з необхідно подолання утруднень, проблем, що виникають у процесі створення досвіду;
- зовнішнє і внутрішнє експертне оцінювання створеного досвіду (за критеріями) та виявлення можливостей його застосування у масовій практиці;
- опис і оформлення рекомендацій щодо використання даного досвіду;

- обґрунтування актуальності, розкриття теоретичної бази, провідної ідеї досвіду, переваг даного досвіду відносно існуючої практики, технології та результативності, умов найбільш ефективного застосування тощо.

Етап поширення досвіду відповідає такому є етапу діяльності за першим варіантом.

### **Питання та завдання для самоконтролю**

1. У визначенні Є.М.Роджерса інновація розглядається як суб'єктивний фактор у педагогічній діяльності, у О.І.Кочеткова – як об'єктивний. Яке визначення, на ваш погляд, вірне? Аргументуйте свою думку.
2. Подумайте, які протиріччя лежать в основі діяльності методиста з поширення педагогічних ідей.
3. Побудуйте алгоритм діяльності методиста з поширення педагогічних ідей:
  - а) на інформаційному рівні;
  - б) на процесуальному рівні.
4. Розкрийте логіку поетапного управління процесом поширення педагогічних ідей.
5. Спробуйте у наявному в Вашому методичному кабінеті узагальненому досвіді визначити: а) педагогічну ідею; б) новизну; в) особливості технології.



## ЛІТЕРАТУРА

1. Жерносек І.П. Передовий педагогічний досвід: проблеми і пропозиції // Педагогіка і психологія. – 1994. - № 4.
2. Жерносек І.П. Науково-методична робота в загальноосвітній школі: Навчально-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1999. – 160 с.
3. Набока Л., Калініна Л. Поширення педагогічних ідей в системі післядипломної освіти // Освіта на Луганщині. – 2000. - № 2. – с. 42-47.
4. Організаційно-педагогічні основи методичної роботи / Під ред. Пуцова В.І. / - К.: 1995.
5. Передовий педагогічний досвід: теорія і методика / Під ред. Л.Л.Момот /. – К., Рад. школа. – 1990.
6. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. Навчальний посібник. – К.: Україна, 1998. – 343 с.
7. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації / Рад. школа. – 1998. - № 12. – с. 3-17.
8. Пінчук. Інноваційні процеси – підґрунтя проєктування нових освітніх технологій // Освіта і управління. – 1998. - № 3. – Т.2. – с.88-98.
9. Рабченюк Т. Управління процесом упровадження досягнень педагогічної науки та перспективного педагогічного досвіду в шкільну практику // Освіта і управління. – 1988. - № 2. – с. 27-33.
10. Масюкова Н.А., Бабкіна Т.А. Возможно ли воспроизведение образцов педагогической деятельности? // Педагогика. – 2000. - № 5. – с. 23-27.
11. Скаткін М.М. Методологія і методика педагогічних досліджень. – М.: Педагогіка, 1986. – 152 с.